

JON KALMAN STEFANSSON ISLANDSKI PISAC, GOST SAJMA U PULI I ZAGREBA

Pisac koji osvaja svojim likovima

Knjiga »Nebo i pakao« prvi je dio trilogije pisca kojeg je proslavila fascinantna priča o Islandu i njegovoj prošlosti

ZAGREB » Riječ je o fantastičnom piscu čiji tekst osvaja svojim likovima, a ono što nam posebno izbi- ja zrak iz pluća njegov je di- van, bogat lirski jezik, naj- avio je Frakturin urednik i književnik Roman Simić Bodrožić nagrađivanog is- landskog pisca Jona Kalma- na Stefánssona koji je na- kon Sajma knjiga u Puli i u Zagrebu predstavio hrvat- ski prijevod svoje knjige »Nebo i pakao« što ju je za- prešićki izdavač objavio u prijevodu Doroteje Maček. »Nebo i pakao« – fascinan- tna priča o Islandu i njego- voj prošlosti – prvi je nast- vak trilogije o dječaku koju čine i »Tuga anđela« i »Cov- jekovo srce« čije prijevode u Frakturi također pripre- maju.

»Nebo i pakao« priča je o bezimenom dječaku i nje- govom prijatelju Barduru, koji se otisnu na pučinu u otvorenoj barci noseći u glavi Miltonove stihove, umjesto opreza i žudnje za bakalarom. Kad ih zatekne zimski oluja, na otok će se vratiti samo jedan, a on će potom tragati za odgovori- ma koji su sazdali ovu bez- vremenu skandinavsku odiseju i lirsku meditaciju o životu.

Island u osvit 20. stoljeća

– Uz četiri osnovna ele- menta – vodu, vatru, zrak i

Jon Kalman Stefánsson i Roman Simić Bodrožić

zemlju – u romanu je po- sebno prisutan i peti ele- ment – poezija koja ga vi- šestruko određuje, baš kao i cjelokupno djelo Jona Kal- mana Stefánssona, nast- avio je urednik romana primjećujući da poezija de- finira i logiku knjige te da je jedan je od likova.

– Miltonov »Izgubljeni raj« katalizator je radnje, a na i razini rečenice ovaj je stil poseban upravo jer ga pokreće alogičnost koju

nudi poezija, analizirao je Simić Bodrožić rukopis ovoga pisca koji je u knji- ževnost i ušao pišući pjes- me. Stefánsson je ispričao da je prije ove trilogije – ko- ja ga je proslavila dajući mu status jednog od najorigi- nalnijih suvremenih eu- ropkih književnika – napi- satio dva romana te ih kao porod od tmine uništio da bi se potom skoro oprostio od pisanja. No slučaj je htio da počne pisati kratke priče

i tada se »nešto u njemu ot- vorilo, naprosto eksplodi- ralo – otkrio je svoj stil«, a to je specifična mješavina poezije i proze koja je uro- dila s ove tri knjige nastale tijekom intenzivnog četve- rogodišnjeg pisanja.

Poezija se cijelo vrijeme isprepliće s naturalističkim prizorima života stanovni- ka jednog ribarskog mjesta prije stotinjak godina. Čita- jući roman dobivamo sliku života na Islandu u osvit 20.

stoljeća. Autor je mjeseci- ma istraživao tadašnji ži- vot, čitao knjige, a ponajvi- še je stvari, priznaje, doz- nio iz tadašnjih lokalnih novina.

– Moram napomenuti da nisam želio napisati povi- jesni roman, već roman o prošlosti, ali opet sa pu- nom sviješću da ga pišem za današnjeg čitatelja, ka- zao je Stefánsson kojeg je posebno inspirirao tekst o jednoj markantnoj ženi iz

1860. godine. Bila je snažan karakter, bogata i moćna, i kao takva bila je prijetnja muškom svijetu koji je tada vladao.

Poezija poput nogometa

– Nezin je problem bio samo to što je žena, a one su tada bile obespravljene na niz načina, naglasio je tadašnji snažan islandski patrijarhat povlačeći paralelu s današnjim eksploati- ranjem ženske ljepote.

– Vozeći se iz Pule prema Zagrebu, na mnogima sam jumbo-plakatima vidio da se ženska tijela koriste u komercijalne svrhe – zgo- dne, polugole djevojke pro- daju, primjerice, automo- bile. Ako ne poštujemo žensko tijelo, ne poštujemo ni žene, komentirao je Is- landanin naš uobičajeni re- klamni dekor.

Govorio je i o problemu recepcije poezije od koje ljudi ili zaziru ili je nipođa- stavaju, a zadaća je pisaca poeziju približiti ljudima. Demistificirati je treba tako da je ljudi na dnevnoj razi- ni konzumiraju baš kao i gledanje nogometa. Poezi- ja, kaže on, kao i druga knji- ževna djela svjetske knji- ževnosti, čitatelje upoznaju s drugim svjetovima i kul- turama, čineći od njih bolje ljude, što u konačnici rezul- tira sretnijim društvima.

Sandra SABOVLJEV